

DOI: 10.31866/2616-745X.16.2025.344701
УДК 327(437)

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Корнійчук Любов Володимирівна

*Кандидатка історичних наук, старша викладачка,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0541-5884>,
e-mail: liubov.korniichuk@oa.edu.ua,
Національний університет «Острозька академія»,
м. Острог, Україна, 35800*

Для цитування:

Корнійчук, Л.В., 2025. Еволюція зовнішньополітичної концепції Чеської Республіки в умовах нових геополітичних трансформацій. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 16, с.130-150. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.16.2025.344701>.

Мета статті полягає у аналізі сучасної зовнішньополітичної концепції Чехії у контексті геополітичних трансформацій світу, а її завданнями є з'ясувати ключові чинники, що вплинули на еволюцію чеського зовнішньополітичного стратегічного мислення; проаналізувати зміст Концепції зовнішньої політики Чехії 2025 р.; окреслити перспективи трансформації зовнішньої політики держави під впливом нових геополітичних викликів. У ході дослідження застосовано системний підхід, який допоміг встановити взаємозв'язок окремих подій міжнародного життя та їх вплив на формування нового концептуального бачення Чехією своєї зовнішньої політики, а також сформуванню цілісної картини щодо еволюції зовнішньополітичної концепції держави. Завдяки використанню хронологічного методу та івент-аналізу вдалося розглянути процес формування нового зовнішньополітичного стратегічного мислення, а порівняльний аналіз дозволив виокремити зміни у Концепції зовнішньої політики 2025 р., порівнюючи із концепцією 2015 р. Для прогнозування перспектив змін у зовнішньополітичному курсі держави було використано прогностичний метод.

КОРНІЙЧУК ЛЮБОВ ВОЛОДИМИРІВНА

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У результаті дослідження з'ясовано, що чеська зовнішньополітична концепція еволюціонувала під впливом нових геополітичних викликів, особливо пов'язаних із російсько-українською війною. Головними напрямками еволюції стало посилення позицій Чехії в ЄС і НАТО та відповідно зміцнення обороноздатності держави, переосмислення відносин із росією та Китаєм, а також зміцнення нових союзів і партнерств, зокрема з демократичними державами Індो-Тихоокеанського регіону. Наукова значимість результатів дослідження полягає у розширенні теоретико-методологічної бази вивчення змін зовнішньої політики держав в умовах турбулентності міжнародного безпекового середовища. Дослідження сприяє кращому розумінню особливостей міжнародної поведінки Чехії в умовах нових викликів для світового порядку, а також дозволяє простежити вплив внутрішньополітичних змін на формування зовнішньої політики держав. У статті констатовано, що продовження сучасного зовнішньополітичного курсу дає шанс Чехії на зміцнення регіонального лідерства та формування позитивного іміджу на міжнародній арені. З іншого боку, можливі зміни уряду після майбутніх парламентських виборів можуть повернути прагматичні зовнішньополітичні пріоритети, змінивши сучасну проактивну позицію держави в ЄС і НАТО.

Ключові слова: зовнішньополітична концепція; Чеська Республіка; геополітичні трансформації; російсько-українська війна; безпека; пріоритети; зовнішня політика.

Вступ

В останнє десятиріччя XXI ст. у міжнародному житті відбулась низка подій, що засвідчили неможливість існування глобального порядку у «старому» вигляді. Суттєві зміни у безпековому середовищі змушують держави переглядати свою зовнішню та безпекову політику й адаптуватись до нових геополітичних умов. Посилення суперництва провідних геополітичних акторів, зростання ролі недержавних суб'єктів міжнародного життя, слабка ефективність міжнародних організацій у вирішенні важливих питань міжнародних відносин, посилення гібридних загроз, а також повномасштабна російсько-українська війна обумовлюють необхідність переосмислення зовнішньополітичного курсу усіма державами. Відтак не випадковою є еволюція зовнішньополітичної концепції Чеської Республіки (далі – ЧР), адже держава намагається реагувати на динамічні зміни у міжнародному середовищі.

Чехія, будучи членом ЄС і НАТО, довгий час реалізувала прагматичну багатовекторну політику, підтримуючи тісні торговельно-економічні зв'язки із ро-

сією та Китаєм. Однак сучасні геополітичні виклики, а особливо агресивні дії росії, змусили державу внести корективи у визначення своїх зовнішньополітичних пріоритетів та переосмислити своє місце у світовій політиці. Вивчення змін у концептуально-теоретичному оформленні зовнішньополітичного курсу країни викликає дослідницький інтерес і з погляду намагання Чехії реалізувати проактивну регіональну політику, зокрема у контексті підтримки України у її захисті від агресії росії, а також зміцнення безпеки Центрально-Східної Європи. Поза тим, вивчення зміни чеського стратегічного мислення сприяє розумінню адаптації малих держав до нових геополітичних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зважаючи на значну інтенсивність геополітичних викликів у сучасному світі та відповідно досить динамічний розвиток зовнішньої політики Чехії, тематика щодо еволюції сучасної зовнішньополітичної концепції держави не була предметом окремих досліджень. Проте важливу роль для розуміння трансформації зовнішньої політики ЧР із 90-х рр. XX ст. відіграли наукові розвідки таких українських вчених, як Л. Кіцила (2004), Л. Павлишин (2021), К. Кузнецова (Kuznietsova, 2019), О. Салата (2019), А. Савчук (2020). Варто виокремити також праці С. Віднянського (2023) та І. Андрощук (2024), присвячені вивченню еволюції політики Чехії у період війни росії проти України та її дипломатичних зусиль щодо реалізації української формули миру відповідно. Вони сприяють розумінню впливу російсько-української війни на трансформацію зовнішньої політики Чехії. Серед праць зарубіжних дослідників варто виокремити статтю Д. Кадье та М. Сус (Cadier and Sus, 2017), у якій автори представили цікавий порівняльний аналіз ролі аналітичних центрів у зовнішній політиці ЧР та Польщі. М. Нойманн (Neumann, 2015), а також П. Каніок та Р. Майєр (Kaniok and Majer, 2016) у своїх дослідженнях розглядають потенціал впливу Чехії як малої держави на політику ЄС. Важливі узагальнення щодо формування зовнішньополітичного курсу ЧР здійснені у роботах таких авторів, як З. Кржиж, М. Чованчик та О. Крпец (Kříž, Chovancik and Krpec, 2021), а також М. Коржан (Kořan, 2012). П. Каньок і В. Глоушек (Kaniok and Hloušek, 2023) здійснили ґрунтовний аналіз позиції чеських політичних партій щодо російсько-української війни та їх впливу на формування політики ЧР під час війни. Ролі Чехії у підтримці України у війні присвячене дослідження Л. Зема-нек (Zemánek, 2024). Загалом наукові праці дослідників охоплюють широке коло питань, що стосуються формування та реалізації зовнішньої політики Чехії, однак вивчення еволюції її зовнішньополітичної концепції під впливом сучасних глобальних викликів потребує розгорнутого комплексного аналізу

КОРНІЙЧУК ЛЮБОВ ВОЛОДИМИРІВНА

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

з метою розширення теоретичних знань щодо формування зовнішньополітичних пріоритетів ЧР у сучасних міжнародних відносинах.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у аналізі сучасної зовнішньополітичної концепції ЧР у контексті геополітичних трансформацій світу, а її завданнями є з'ясувати ключові чинники, що вплинули на еволюцію чеського зовнішньополітичного стратегічного мислення; проаналізувати зміст Концепції зовнішньої політики ЧР 2025 р.; окреслити перспективи трансформації зовнішньої політики держави під впливом нових геополітичних викликів. У ході дослідження застосовано системний підхід, який допоміг встановити взаємозв'язок окремих подій міжнародного життя та їх вплив на формування нового концептуального бачення Чехією своєї зовнішньої політики, а також сформуванню цілісної картини щодо еволюції зовнішньополітичної концепції держави. Завдяки використанню хронологічного методу та івент-аналізу вдалося розглянути процес формування нового зовнішньополітичного стратегічного мислення, а порівняльний аналіз дозволив виокремити зміни у Концепції зовнішньої політики 2025 р., порівнюючи із концепцією 2015 р. Для прогнозування перспектив змін у зовнішньополітичному курсі держави було використано прогностичний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження

Чехія є прикладом малих держав (населення – 10,3 млн осіб, площа – 78,864 км² (Основні дані про Чеську Республіку, б.д.), які, реалізуючи свою зовнішню політику, стикаються із ресурсними обмеженнями, залежать від зовнішньої торгівлі, тенденцій у системі міжнародних відносин у цілому та регіоні зокрема. Такі держави здатні впливати здебільшого на своє найближче оточення, тому для посилення свого геополітичного потенціалу інтегруються до міжнародних об'єднань. Також малі держави, як правило, намагаються акцентувати на окремих напрямках політики, наприклад, дотриманні прав людини, інформаційній безпеці, демократизації тощо, в яких можуть мати лідерські позиції на міжнародній арені або у своєму регіоні. Досить часто обмеженість силового потенціалу таких держав, з одного боку, робить їх вразливими до геополітичних трансформацій, а з іншого – під час геополітичних криз дає можливість підвищити свій потенціал завдяки лідерським позиціям у окремих ініціативах або проєктах.

Слід підкреслити, що зовнішня політика ЧР із 1993 р. пройшла шлях трансформації і, як зазначає дослідниця Л. Павлишин (2021, с.9) у монографії «Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993–2004 рр.)», спочатку «стратегічною метою Чеської Республіки став курс на так зване «повернення до Європи», а основними

зовнішньополітичними пріоритетами було досягнення членства в НАТО і ЄС (Павлишин, 2021, с.10). Після здобуття цих цілей метою ЧР було не лише адаптувати свою політику як члена ЄС і НАТО, а посісти гідне місце в цих об'єднаннях. Проте присутніми у Чехії були і євроскептицизм та намагання балансувати між ЄС, Китаєм та росією. Початок російсько-української війни у 2014 р. став першим сигналом до необхідності перегляду зовнішньополітичних орієнтирів та інституційного реагування. Відповіддю на нові загрози стало прийняття у 2015 р. Концепції зовнішньої політики Чеської Республіки (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015). Опинившись у нових геополітичних реаліях після початку повномасштабної російсько-української війни, Чехія переосмислила роль ЄС і НАТО у забезпеченні власної безпеки та стабільності, долучилась до реформування європейської безпекової політики й посилила підтримку України, здійснила диверсифікацію енергопостачань, а також низку кроків по гарантуванню інформаційної безпеки. Демонструючи регіональне лідерство у безпековій сфері, держава також ухвалила нову Безпекову стратегію у 2023 р. (Bezpečnostní strategie České Republiky, 2023), а у жовтні того ж року було прийнято нову Оборонну стратегію ЧР (Obranná strategie České republiky, 2023).

Варто зазначити, що певний вплив на зміну стратегічних підходів до побудови безпекової і зовнішньої політики держави мали відхід від влади проросійського президента Мілоша Земана та зміна прем'єр-міністра Андрея Бабіша після парламентських виборів 2021 р. Чинні президент Петр Павел та прем'єр-міністр Петр Фіала демонструють всебічну підтримку України та засуджують дії росії. Також вплив мала причетність російських спецслужб до вибухів на чеських військових складах у Врбетіце та загалом дипломатичний скандал, що стосувався висилки із ЧР 18 російських дипломатів, яких підозрювали у шпигунстві на користь спецслужб росії (Яворович, 2021). Крім того, енергетична криза у зв'язку із російсько-українською війною продемонструвала стратегічну вразливість через енергетичну залежність від одного постачальника енергоресурсів, що, зі свого боку, тягне за собою низку економічних та політичних ризиків для держави. Стикнувшись із такою ситуацією, Чехія продемонструвала чіткий намір до позбавлення залежності від росії. Певною мірою на зміну зовнішньополітичних пріоритетів вплинули і завищені очікування щодо інвестиційного партнерства з Китаєм, які не виправдались, адже анонсовані проєкти не були реалізовані, а також були переоцінені безпекові ризики від співробітництва із КНР. Крім того, пандемія COVID-19, кліматична дипломатія та «зелена» енергетична

трансформація, цифрова безпека, глобальна конкуренція великих держав, поява нових регіональних ініціатив (наприклад, «Тримор'я») також вплинули на потребу концептуально-теоретичного переосмислення зовнішньополітичних пріоритетів і практичної їх реалізації.

Відтак чеський уряд 28 травня 2025 р. ухвалив нову Концепцію зовнішньої політики ЧР, яка мала бути підготована ще на середину 2023 р., однак пройшла довгі обговорення, і головним акцентом у ній є безпекові питання, а тому вона тісно пов'язана із Безпековою стратегією 2023 р. Коментуючи ухвалення нової Концепції, міністр закордонних справ ЧР Ян Ліпавський зауважував, що попередня Концепція зовнішньої політики ЧР 2015 р. недостатньо враховувала ерозію поваги до прав людини, довгостроковий підрив міжнародного права, зростаючий вплив Китаю, зміну клімату, сировинну політику та нові технології (Vláda schválila koncepci zahraniční politiky, 2025), що власне і стимулювало уряд переглянути попередній документ. У оновленій Концепції метою зовнішньої політики Чехії визначено гарантію безпеки держави та її громадян, а головними її цілями – зміцнення союзів та нових партнерств, захист і просування цінностей, економічне процвітання, сучасні послуги для громадян та формування доброї репутації ЧР за кордоном (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). На відміну від попередньої Концепції, держава буде свою міжнародну позицію вже не на поширенні демократичних цінностей, а на гарантуванні власної безпеки та обороноздатності в умовах зростаючої глобальної конкуренції.

Значну увагу в документі приділено безпековим загрозам, і, зокрема, йдеться про те, що «агресія Росії проти України стала переломним моментом із глибокими та довгостроковими наслідками для Чеської Республіки, Європи, євроатлантичного регіону і всієї міжнародної спільноти» (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Росія розглядається як держава, що порушила міжнародне право, використовує військові та невійськові засоби, щоб отримати статус світового гегемона, і окремі держави, приміром, Китай, влаштовує така ситуація, щоб у майбутньому була можливість за допомогою військової сили досягати своїх національних інтересів (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Європейські держави стикаються також із дестабілізуючим впливом тривалих конфліктів у сусідніх регіонах, наслідками зміни клімату, тероризмом, нелегальною міграцією та порушенням транспортних шляхів, що негативно відбивається на економіці, політиці та соціальному консенсусі (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Попередня концепція не містила такої розлогої характеристики міжнародного середовища, однак у ній було ширше представлено характеристики території чеської зовнішньої політики. Це свідчить

про те, що на сьогодні чеська влада більше підкреслює факт впливу окремих подій у міжнародному середовищі на Чехію і, власне, чутливість держави до міжнародної турбулентності та глобальної конкуренції провідних держав світу. Загалом, застосувавши для аналізу нової концепції зовнішньої політики програмний продукт AntConc (Windows), виявлено високу частотність використання наступних концептів у документі: «безпека», «безпековий», «оборона», «міжнародне середовище», «співпраця», «партнерство», «ЄС», «НАТО», «права людини», «економічний розвиток», «нові партнерства», «дипломатія», що підкреслює важливість безпекових питань у зовнішньополітичному курсі держави.

Важливо, що у новій Концепції підкреслюється зростаюча роль у міжнародних відносинах Індो-Тихоокеанського регіону, а також, з одного боку, значна перспективність Африки, а з іншого боку, низка загроз, що пов'язані із тим, що вона є досить нестабільним регіоном, за вплив на який на сьогодні посилюється глобальне геополітичне суперництво (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Зауважимо, що виділення Індо-Тихоокеанського регіону є нововведенням у Концепції 2025 р., адже він пов'язаний як із динамічним зростанням, так і з низкою загроз через глобальну конкуренцію. Розширення партнерства з Японією, Республікою Кореєю, Індією, а також залучення до діяльності регіональних ініціатив мають вагоме значення для Чехії з погляду геополітичної орієнтації на цей перспективний регіон.

Відповідно до нової Концепції, фундаментальною опорою зовнішньої політики Чехії залишається її членство в ЄС і НАТО (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Це важливо з огляду на геополітичне розташування держави, адже навіть у документі підкреслюється, що «розташування без прямого доступу до моря та з обмеженими сировинними ресурсами, відкритий та експортно-орієнтований характер економіки і високий рівень участі у глобальних ланцюгах поставок із невеликою часткою експорту готової продукції означають певний рівень вразливості» (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025), а, крім того, розташування в регіоні, в якому росія має імперські амбіції, створює низку загроз для держави. Відтак зрозуміло, що посилення залученості до ініціатив у рамках ЄС і НАТО слугують збільшенням геополітичної ваги ЧР. Поза тим, важливою також і для України, з погляду прагнення нашої держави до євроатлантичної інтеграції, є фактично задекларована підтримка Чехією у Концепції інтеграції держав Західних Балкан і Східної Європи. Адже у документі йдеться про те, що для держав цих регіонів приєднання до євроатлантичної спільноти відкриває

можливості для розвитку, а для ЧР розширення ЄС за рахунок цих країн та розроблення стабілізаційних інструментів для сусідства мають фундаментальне значення (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). На сьогодні Чехія може посилити свою роль в ЄС через розширення інструментів наближення інтеграції держав цих регіонів до Співтовариства, використовуючи свій досвід трансформації. Зауважимо, що у Концепції 2015 р. йшлося лише про те, що ЧР поважає право окремих країн Східної Європи обирати свою зовнішньополітичну орієнтацію та інтеграційні уподобання, а також про подальшу готовність розвивати Східне партнерство, а щодо Західних Балкан, то йшлося про підтримку інтеграційних зусиль Сербії та інших держав (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015).

Слід підкреслити, що основним завданням чеської дипломатії у оновленій концепції визначено зміцнення стратегічних партнерств, що включають відносини із Францією, Індією, Італією, Ізраїлем, Японією, Республікою Кореєю, Німеччиною, Польщею, Румунією, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, США та Україною з метою досягнення якомога більшої кількості конкретних результатів з окремих питань порядку денного, і, зокрема, пріоритетними визначені співпраця в галузі оборони та зміцнення європейських можливостей і потенціалу, безпека в галузі енергетики та кіберпростору, підтримка демократії і прав людини, економіка, торгівля та інвестиції у сферах технологій, досліджень і міжнародних стандартів (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). У Концепції 2015 р. не було окремо зазначено стратегічних партнерів, але йшлося про стратегічне, важливе або пріоритетне партнерство з окремими державами у різних регіонах світу. Так, у цьому контексті згадано США, Францію, ФРН, Великобританію, Польщу, Республіку Корею та Ізраїль (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015). Тож, як бачимо, у новій концепції до їх числа додано Індію, Японію, Румунію, Італію та Україну, що підтверджує новий акцент на Індо-Тихоокеанському регіоні та посиленні ролі в Центральній-Східній Європі. Водночас у Концепції 2025 р. вказано важливі для Чехії регіони з метою розвитку перспективних продуктивних партнерств: Близький Схід та Північна Африка, Індо-Тихоокеанський регіон, Африканський регіон, Центральна Азія, Латинська Америка і Карибський басейн (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Більш помітна дипломатична присутність у цих регіонах може підвищити геополітичне значення чеської дипломатії, а також сприяти у майбутньому формуванню нових альянсів у різних сферах.

Важливо, що серед стратегічних партнерів згадано Україну, і слід наголосити, що про підтримку нашої держави також йдеться і у контексті май-

бутньої повоєнної відбудови. Зокрема, зазначено, що ЧР «використовуватиме участь країн в обороні та відбудові України як каталізатор для ширшої двосторонньої співпраці й інвестуватиме у зміцнення потенціалу та обмін досвідом у сфері безпеки, стійкість до гібридних загроз, а також адекватне і своєчасне реагування на них» (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Загалом, до прикладу, нова концепція містить сім згадок про Україну, натомість у документі 2015 р. наша держава згадувалась лише один раз у контексті політики Східного партнерства. Також важливо, що у Концепції 2025 р. життєво важливим інтересом ЧР є поразка росії в Україні задля її стримування від подальшої агресії в Європі, а підтримка євроатлантичних перспектив, а також оборони та відбудови України є вагомим завданням, і Чехія готова до активного позиціонування в рамках ЄС і НАТО щодо цих питань. Загалом росія згадується дев'ять разів у негативному контексті: як агресор, держава, що порушила міжнародне право, держава з імперськими амбіціями тощо (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Нова концепція повністю переоцінила роль росії, оскільки у попередній про неї йшлося як про державу, яка хоч і фундаментально дестабілізує європейську архітектуру безпеки, проте як постійний член Ради Безпеки ООН є значним гравцем у вирішенні багатьох питань міжнародного значення, і необхідно співпрацювати з нею в цьому відношенні, а також йшлося про те, що вона є важливим політичним та економічним партнером для Чехії та ЄС (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015). Навіть після анексії Криму та агресії росії в Донецькій та Луганській областях України Чехія прагнула зберігати з нею конструктивне партнерство, особливо в економічній сфері. Але початок повномасштабної російсько-української війни зумовив повну переоцінку її як партнера.

Слід підкреслити, що відбулася переоцінка також партнерства із Китаєм. Адже у Концепції 2015 р. стверджувалося, що КНР є однією з найбільших економік світу та важливим гравцем у вирішенні глобальних проблем, і ЧР домагатиметься регулярного політичного діалогу з державою, що дозволить розвивати співпрацю в широкому спектрі сфер (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015). Натомість у новому стратегічному документі вже йдеться про те, що Китай намагається змінити міжнародний порядок таким чином, щоб залишалась можливість використання загрози застосування сили для досягнення власних інтересів (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Відтак КНР розглядається сьогодні як держава, що прагне ревізіонізму, використання сили в міжнародних відносинах, істотно впливаючи на безпекову ситуацію як в окремих регіонах, так і на глобальному рівні.

КОРНІЙЧУК ЛЮБОВ ВОЛОДИМИРІВНА

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Традиційним зовнішньополітичним пріоритетом Чехії, на якому наголошувалося і в попередній концепції, згідно з документом 2025 р., залишається захист прав людини та міжнародного права, і з цією метою держава активно працюватиме в міжнародних організаціях з акцентом на співпрацю в ЄС, НАТО, системі ООН, включаючи Раду із прав людини, Раду Європи та ОБСЄ, а також докладатиме зусиль для здобуття непостійного місця в Раді Безпеки ООН на 2032–2033 роки (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Серед важливих глобальних проблем виокремлено такі, як режими контролю над зброєю масового знищення, Цілі сталого розвитку, зміна клімату, штучний інтелект, нові технології та мирне використання космосу (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Ключовими регіональними проблемами, на яких має зосередитись ЧР, є запобігання та боротьба з нелегальною міграцією і тероризмом, економічна та екологічна безпека і дотримання прав людини, включаючи права жінок (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Ці проблеми, виокремлені у попередній зовнішньополітичній концепції, і на сьогодні залишаються важливими для чеської зовнішньої політики.

Слід підкреслити, що у Концепції 2025 р. зазначено як важливий пріоритет економічне процвітання держави, і шляхом його досягнення є підвищення конкурентоспроможності економіки та сприятливого середовища для міжнародної торгівлі, а інструментом для створення такого середовища є активне членство у ЄС (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Відповідно, у рамках загальних тенденцій у ЄС ЧР зміцнюватиме свою економічну безпеку та стійкість, зосереджуючись на запобіганні, усуненні або мінімізації стратегічних залежностей та попередженні небажаної передачі чутливих технологій (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025). Зауважимо, що Чехія вже зробила низку кроків, щоб, до прикладу, досягти енергетичної незалежності від одного постачальника енергоносіїв, яким довгий час залишалась росія. Зокрема, у листопаді 2022 р. чеський уряд ухвалив рішення про реалізацію проєкту TAL-PLUS, що передбачав збільшення пропускної спроможності європейського трубопроводу TAL, у відповідь на початок повномасштабної російсько-української війни. Технічні роботи почалися у травні 2024 р., а вже у квітні 2025 р. прем'єр-міністр ЧР Петр Фіала заявив, що держава стала повністю незалежною від російської нафти, яка надходила нафтопроводом «Дружба» понад 60 років (Горбачова, 2025а). Щодо російського газу, то від прямих поставок вдалося відмовитися у першому кварталі 2023 р., що було дуже важливо, зважаючи на те, що напередодні 2022 р. 97 % газу закуповувалось у росії (Луценко, 2023). Також вагомим кроком по досягненню енергетичної незалежності Чехії стала відмова від

російського ядерного пального для чеських АЕС Дуковани та Темелін завдяки підписанню контрактів у 2022 та 2023 роках із американською компанією Westinghouse і французькою компанією Framatome (Горбачова, 2025b).

Важливо, що у новій зовнішньополітичній концепції Чехії також йдеться про важливу роль публічної дипломатії у підтримці позитивного іміджу держави, а також про важливість розвитку безпекової, цифрової, економічної, енергетичної, гуманітарної, екологічної, культурної, кібер-, міграційної, сировинної та наукової дипломатії (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025), адже це свідчить про те, що ЧР адаптується до сучасних змін і новацій у міжнародному житті. Наголошується також на необхідності запобігання інформаційним загрозам та зміцнення стійкості громадян до маніпулятивної і неправдивої інформації (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025), що є особливо важливим у контексті ведення росією інформаційної війни. Чехія неодноразово піддавалась російським дезінформаційним впливам, які активізувались після 24 лютого 2022 р., і у відповідь на зростання інформаційних загроз у грудні 2022 р. урядом ЧР було створено посаду Радника з національної безпеки з метою координації з питань гібридних загроз, дезінформації та інших серйозних надвідомчих питань безпеки, а також для забезпечення співпраці між розвідувальними та безпековими службами та їх ефективних дій (Vláda zřídila funkci poradce, 2022). Про збільшення російських дезінформаційних впливів свідчать також щорічні звіти Служби безпеки та інформації ЧР. Так, приміром, у звіті Служби безпеки та інформації ЧР за 2022 р. зазначається, що після 24 лютого 2022 р. росія активізувала дезінформаційні кампанії на території ЧР, пов'язуючи війну в Україні із соціально чутливими темами, крім того, наратив про так звану українізацію Чеської держави став об'єднувальною ланкою для дезінформаційних вебсайтів (Паливода, 2023, с.4). Відтак закономірно, що боротьба з інформаційними загрозами стоїть на порядку денному ЧР і відтворюється у практичній діяльності та у концептуально-теоретичному нормативному оформленні.

Слід підкреслити, що, реагуючи на нові безпекові загрози в Європі у зв'язку із російсько-українською війною, ЧР не лише оновлює стратегічні документи, а й демонструє практичний проактивний підхід у НАТО і ЄС. Зокрема, розпочато виконання зобов'язань Альянсу щодо мінімальних оборонних витрат (2,08% ВВП за 2024 р., а також 38,1 % оборонного бюджету інвестовано у техніку) і заявлено про готовність збільшувати витрати на оборону (Světnička, 2025). Чехія акцентує на посиленні єдності ЄС та виступає за розширення Союзу, а також всіляко підтримує Україну у боротьбі з росією, забезпечуючи

КОРНІЙЧУК ЛЮБОВ ВОЛОДИМИРІВНА

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

постачання боєприпасів, спільне виробництво озброєння, участь в авіаційній коаліції та створення центру підготовки українських пілотів на F-16. Завдяки чеській снарядній ініціативі, що була започаткована 2024 р., Україна за минулий рік отримала 1,5 мільйона артилерійських боєприпасів (Zichová, 2025). Проте, чи залишиться такою ж активною підтримка України, залежатиме також від результатів парламентських виборів у ЧР, що відбудуться у жовтні 2025 р., адже, за даними попередніх опитувань, сьогодні лідируючі позиції із підтримкою виборців у понад 30 % посідає партія ANO (Дуп, 2025), лідер якої А. Бабіш відомий висловлюваннями проти членства України в ЄС.

Після парламентських виборів буде сформовано новий уряд, і у випадку повернення у крісло прем'єра А. Бабіша, може бути внесено корективи у зовнішню політику держави. Зокрема, приміром, уряд може обмежити підтримку України лише гуманітарною допомогою, зменшити ініціативність у антиросійській санкційній політиці, посісти менш проактивну позицію в ЄС і НАТО, повернутись до прагматичного підходу у побудові економічних відносин із Китаєм. Враховуючи сучасні позиції Угорщини та Словаччини, приєднання до їх табору Чехії значно послабить єдність ЄС і не сприятиме подальшому зміцненню європейської безпеки. Водночас Чехія на сьогодні здійснила низку кроків для того, щоб досягти енергетичної незалежності, стати більш стійкою до гібридних загроз та позиціонує себе як демократична країна в рамках ЄС і НАТО, тому подальше проведення проактивної політики сприятиме зміцненню авторитету та позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Ймовірно, що у найближчій перспективі Чехія поглиблюватиме співпрацю в ЄС у сферах енергетичної безпеки, цифровізації, кліматичної політики та братиме активну участь у обговореннях щодо розширення блоку. Також ЧР продовжуватиме зміцнювати свою обороздатність у рамках НАТО як основу власної безпеки. На сьогодні триває пошук місця держави в багатополосному світі із посиленням глобального Півдня, активізується роль Чехії в регіоні.

Висновки

Отже, нові геополітичні виклики, що постали перед Чехією впродовж останніх років, а також внутрішньополітичні зміни влади стимулювали еволюцію її зовнішньополітичної концепції та перегляд політичних і торговельно-економічних відносин із росією та Китаєм. Російсько-українська війна, конкуренція великих держав, гібридні загрози, зміни клімату, міграційна криза, регіоналізація міжнародних відносин зумовлюють трансформаційні процеси у міжнародній системі в цілому, а також стимулюють держави переосмислювати свою роль на міжнародній арені, будувати нові взаємовигідні партнерства, досягати енергетичної незалежності тощо. Нові безпекові виклики стали визначальними для переходу Чехії від прагматичної політики

економічного розвитку до проактивної політики в рамках ЄС і НАТО. Держава оновила свої стратегічні підходи, акцентуючи на зміцненні власної та європейської безпеки, енергетичної незалежності, побудові нових партнерств.

Основні цілі, пріоритети та інструменти чеської зовнішньої політики на найближчу перспективу були викладені у Концепції зовнішньої політики, що затверджена урядом у травні 2025 р. У документі констатовано зміни балансу сил у світі та посилення ревізійонізму росії і Китаю, що змушує Чехію зміцнювати свою стійкість завдяки взаємовигідним відносинам із демократичними країнами, диверсифікації економічних і технологічних зв'язків, а також активній присутності у сусідніх та більш віддалених стратегічних регіонах. Прагнучи досягти лідерських позицій у Центрально-Східній Європі, Чехія посідає активну позицію по обмеженню російського економічного та інформаційного впливу, а також демонструє всебічну підтримку України в боротьбі з агресором. Залишаючи у фокусі своєї зовнішньої політики традиційні позиції щодо захисту прав людини і підтримки демократичних цінностей, країна акцентує на важливості реагування на гібридні загрози та геополітичну конкуренцію великих держав, а також на досягненні енергетичної незалежності.

Чехія демонструє не лише концептуально-теоретичні зміни в офіційних документах, а й у практичній політиці, приміром, збільшуючи витрати на оборону та ініціюючи закупівлю артилерійських снарядів для України. Однак майбутні парламентські вибори можуть вплинути на подальшу реалізацію зовнішньої політики держави. Повернення у крісло прем'єр-міністра А. Бабіша може призвести до зовнішньополітичного розвороту у бік прагматизму та пом'якшення позиції щодо взаємин із росією і КНР, а також обмеження підтримки України. З іншого боку, продовження сучасного зовнішньополітичного курсу дає шанс державі на зміцнення регіонального лідерства та формування позитивного іміджу на міжнародній арені. У такому випадку перспективним напрямком зовнішньої політики ЧР залишатиметься розширення співробітництва з державами Балтії та Польщею, а також поглиблення співпраці з Японією, Південною Кореєю, Тайванем. Задекларована у зовнішньополітичній концепції підтримка євроатлантичних прагнень України та її повоєнної відбудови може також сприяти посиленню чеських лідерських позицій у регіоні.

Перспективними напрямками для подальшого вивчення досліджуваної теми є порівняння еволюції зовнішньополітичної стратегії Чехії з іншими державами, приміром державами-членами Вишеградської групи або Балтійського регіону, які мають подібний геополітичний потенціал і реагують на глобальні та регіональні безпекові виклики. Також перспективою для дослідження є роз-

роблення довгострокових сценаріїв подальшої еволюції зовнішньої політики Чехії в умовах імовірних геополітичних викликів для регіону та світу в цілому.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Андрощук, І.М., 2024. Дипломатичні зусилля Чеської Республіки в реалізації української формули мир. *Регіональні студії*, [e-journal] 36, с.76-81. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.12>
- Віднянський, С., 2023. Еволюція політики Словаччини та Чехії щодо війни росії проти України (до 30-річчя проголошення незалежності Словацької та Чеської республік). *Україна дипломатична*, 24, с.62-76.
- Горбачова, А., 2025a. Історичне рішення: Чехія повністю відмовилася від російської нафти. *УНІАН*, [online] 17 квітня. Доступно: <<https://www.unian.ua/economics/energetics/istorichne-rishennya-chehiya-povnistyu-vidmovilasya-vid-rosiyskoji-nafti-12980475.html>> [Дата звернення 12 серпня 2025].
- Горбачова, А., 2025b. Чехія відмовляється від російського ядерного палива: хто замінив. *УНІАН*, [online] 17 червня. Доступно: <<https://www.unian.ua/economics/energetics/chehiya-vidmovlyayetsya-vid-rosiyskogo-yadernogo-paliva-hto-zaminiv-13040868.html>> [Дата звернення 12 серпня 2025].
- Кіцила, Л.Ю., 2004. *Зовнішньополітичні аспекти реалізації курсу Чеської Республіки на інтеграцію до Європейського Союзу*. Автореферат дисертації кандидата наук. Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Луценко, Є., 2023. Чехія повністю відмовилася від російського газу в першому кварталі 2023 року. *Нормадске*, [online] 21 квітня. Доступно: <<https://hromadske.ua/posts/chehiya-povnistyu-vidmovilasya-vid-rosijskogo-gazu-u-pershomu-kvartali-2023-roku>> [Дата звернення 12 серпня 2025].
- Основні дані про Чеську Республіку, б.д. *Генеральне консульство Чеської Республіки у Львові*. [online] Доступно: <https://mzv.gov.cz/lvov/uk/x2004_08_31/x2009_09_02.html> [Дата звернення 12 серпня 2025].
- Павлишин, Л.В., 2021. *Зовнішня політика Чеської республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993-2004 рр.)*. Ужгород: РІК-У.
- Паливода, В.О., 2023. Оцінка спецслужбами Чеської Республіки безпекової ситуації в країні та навколо неї. *Національний інститут стратегічних досліджень*, [online] 16 листопада. Доступно: <<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-spetssluzhbamy-cheskoyi-respubliki-bezpekovoyi>> [Дата звернення 12 серпня 2025].
- Савчук, А., 2020. Основні вектори зовнішньої політики Чеської республіки на шляху до міжнародної інтеграції (1993–2004 рр.). *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*, [e-journal] 33, с.151-155. <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.33.19>

Салата, О., 2019. Історичний досвід розбудови Чеської незалежної держави в умовах демократичних реалій 90-х років ХХ ст. *Київські історичні студії*, 2, с.83-88.

Яворович, Т., 2021. «Є дві версії»: президент Чехії розповів про розслідування вибухів на складах у Врбетице. *Суспільне новини*, [online] 25 квітня. Доступно: <<https://suspilne.media/125508-e-dvi-versii-prezident-cehii-rozpoviv-pro-rozsliduvanna-vibuhiv-na-skladah-u-vrbetice/>> [Дата звернення 12 серпня 2025].

Bezpečnostní strategie České Republiky, 2023 [online]. Available at: <<http://surl.li/ivdpmt>> [Accessed 13 August 2025].

Cadier, D. and Sus, M., 2017. Think Tank Involvement in Foreign Policymaking in the Czech Republic and Poland. *The International Spectator*, [e-journal] 52 (1), pp.116-131. <https://doi.org/10.1080/03932729.2017.1272240>

Dyn, 2025. Volby by vyhrálo ANO, koalici SPOLU rostla podpora. Na vliv bitcoinové kauzy se čeká. *iDNES.cz*, [online] 8. června. Available at: <https://www.idnes.cz/volby/pruzkum-stem-poslanecka-snemovna-ano-spolu.A250608_110158_volby_dyn> [Accessed 13 August 2025].

Kaniok, P. and Hloušek, V., 2023. Czech political parties and the war in Ukraine: continuity of foreign policy stances. *East European Politics*, [e-journal] 40 (3), pp.395-411. <https://doi.org/10.1080/21599165.2023.2295888>

Kaniok, P. and Majer, R., 2016. Small Countries in the EU: The Czech Republic Case. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, [e-journal] 24 (1), pp.17-35. <https://doi.org/10.1080/0965156X.2015.1118815>

Kořan, M. (2012). Dvě dekády české zahraniční politiky a bezvýchodnost internacionalistické hegemonie. *Czech Journal of Political Science*, [e-journal] 3, pp.195-217. <https://doi.org/10.5817/PC2012-3-195>

Kříž, Z., Chovancik, M. and Krpec, O. 2021. Czech Foreign Policy After the Velvet Revolution In: J. K. Joly and T. Haesebrouck, eds. *Foreign Policy Change in Europe Since 1991*. Cham: Springer, pp.49-72.

Kuznietsova, K.I., 2019. Czech republic foreign policy: conceptual frameworks. *Actual problems of International Relations*, [e-journal] 139, pp.47-56. <https://doi.org/10.17721/apmv.2019.139..47-56>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. *Koncepce zahraniční politiky České republiky*. [online] Available at: <https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_zahranicni_politiky_cr.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2025. *Koncepce zahraniční politiky*. [online] Available at: <https://mzv.gov.cz/file/5874367/III_koncepce_zahranicni_politiky.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Neuman, M., 2015. *Too Small to Make an Impact? The Czech Republic's Influence on the European Union's Foreign Policy*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Obranná strategie České republiky, 2023. *Ministerstvo obrany České republiky*. [online] Available at: <<http://surl.li/ygebfm>> [Accessed 13 August 2025].

Světnička, L. 2025. Česko už není v obranných výdajích na chvostu, potvrdila výroční zpráva NATO. *natoaktual.cz*, [online] 25. dubna. Available at: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/obrana-vydaje-nato-aliance-rozpocet.A250425_134349_na_zpravy_m00> [Accessed 13 August 2025].

Vláda schválila koncepci zahraniční politiky, klade důraz na bezpečnost, 2025. *ČTK Ceske Noviny*, [online] 25. květen. Available at: <<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-schvalila-koncepci-zahranicni-politiky-klade-duraz-na-bezpecnost/2678981>> [Accessed 13 August 2025].

Vláda zřídila funkci poradce pro národní bezpečnost, obsadí ji poradce premiéra Tomáš Pojar, 2022. *iROZHLAS*, [online] 21. prosince. Available at: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poradce-narodni-bezpecnost-pojar_2212211551_cen> [Accessed 13 August 2025].

Zemánek, L., 2024. Czech Role in the Ukraine Crisis: International Context and Political Implications. *China-CEE Institute*, [online] 74 (1), pp.1-9. Available at: <https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2024/07/2024p06_Czech-Republic.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Zichová, K., 2025. Evropa zblízka | Jak "excelentní" je česká muniční iniciativa? *Euractiv*, [online] 9. května. Available at: <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/evropa-zblizka-jak-excelentni-je-ceska-municni-iniciativa/>> [Accessed 13 August 2025].

REFERENCES

Androshchuk, I.M., 2024. Diplomatychni zusyllia Cheskoï Respubliky v realizatsii ukrainskoï formuly myr [Diplomatic efforts of the Czech Republic in the implementation of the ukrainian peace formula]. *Regional Studies*, [e-journal] 36, pp.76-81. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.12>

Bezpečnostní strategie České Republiky [Security Strategy of the Czech Republic], 2023 [online]. Available at: <<http://surl.li/ivdpmt>> [Accessed 13 August 2025].

Cadier, D. and Sus, M., 2017. Think Tank Involvement in Foreign Policymaking in the Czech Republic and Poland. *The International Spectator*, [e-journal] 52 (1), pp.116-131. <https://doi.org/10.1080/03932729.2017.1272240>

Dyn, 2025. Volby by vyhrálo ANO, koalici SPOLU rostla podpora. Na vliv bitcoinové kauzy se čeká [ANO would win the elections, support for the SPOLU

coalition is growing. The influence of the bitcoin case is expected]. *iDNES.cz*, [online] 8 June. Available at: <https://www.idnes.cz/volby/pruzkum-stem-poslanecka-snemovna-ano-spolu.A250608_110158_volby_dyn> [Accessed 13 August 2025].

Horbachova, A., 2025a. Istorychne rishennia: Chekhiia povnistiu vidmovylasia vid rosiiskoi nafty [Historic decision: Czech Republic completely abandoned Russian oil]. *UNIAN*, [online] 17 April. Available at: <<https://www.unian.ua/economics/energetics/istorichne-rishennya-chehiya-povnistyu-vidmovilasya-vid-rosiyskoji-nafti-12980475.html>> [Accessed 12 August 2025].

Horbachova, A., 2025b. Chekhiia vidmovliaietsia vid rosiiskoho yadernoho palyva: khto zaminyv [Czech Republic abandons Russian nuclear fuel: who replaced it]. *UNIAN*, [online] 17 June. Available at: <<https://www.unian.ua/economics/energetics/chehiya-vidmovlyayetsya-vid-rosiyskogo-yadernogo-paliva-hto-zaminiv-13040868.html>> [Accessed 12 August 2025].

Kaniok, P. and Hloušek, V., 2023. Czech political parties and the war in Ukraine: continuity of foreign policy stances. *East European Politics*, [e-journal] 40 (3), pp.395-411. <https://doi.org/10.1080/21599165.2023.2295888>

Kaniok, P. and Majer, R., 2016. Small Countries in the EU: The Czech Republic Case. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, [e-journal] 24 (1), pp.17-35. <https://doi.org/10.1080/0965156X.2015.1118815>

Kitsyla, L.Iu., 2004. *Zovnishnopolitychni aspekty realizatsii kursu Cheskoj Respubliky na intebratsiiu do Yevropeiskoho Soiuzu* [Foreign policy aspects of the implementation of the course of the Czech Republic for integration into the European Union]. Abstract of the dissertation of the candidate of sciences. Ivan Franko National University of Lviv.

Kořan, M. (2012). Dvě dekády české zahraniční politiky a bezvýchodnost internacionalistické hegemonie [Two decades of Czech foreign policy and the futility of internationalist hegemony]. *Czech Journal of Political Science*, [e-journal] 3, pp.195-217. <https://doi.org/10.5817/PC2012-3-195>

Kříž, Z., Chovancik, M. and Krpec, O. 2021. Czech Foreign Policy After the Velvet Revolution In: J. K. Joly and T. Haesebrouck, eds. *Foreign Policy Change in Europe Since 1991*. Cham: Springer, pp.49-72.

Kuznietsova, K.I., 2019. Czech republic foreign policy: conceptual frameworks. *Actual problems of International Relations*, [e-journal] 139, pp.47-56. <https://doi.org/10.17721/apmv.2019.139..47-56>

Lutsenko, Ye., 2023. Chekhiia povnistiu vidmovylasia vid rosiiskoho hazu v pershomu kvartali 2023 roku [Czech Republic completely abandoned Russian

gas in the first quarter of 2023]. *Hromadske*, [online] 21 April. Available at: <<https://hromadske.ua/posts/chehiya-povnistyu-vidmovilasya-vid-rosijskogo-gazu-u-pershomu-kvartali-2023-roku>> [Accessed 12 August 2025].

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, 2015. *Koncepce zahraniční politiky České republiky* [Foreign Policy Concept of the Czech Republic]. [online] Available at: <https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_zahranicni_politiky_cr.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, 2025. *Koncepce zahraniční politiky* [Foreign Policy Concept]. [online] Available at: <https://mzv.gov.cz/file/5874367/III_koncepce_zahranicni_politiky.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Neuman, M., 2015. *Too Small to Make an Impact? The Czech Republic's Influence on the European Union's Foreign Policy*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Obranná strategie České republiky, 2023. *Ministerstvo obrany České republiky*. [online] Available at: <<http://surl.li/ygebfm>> [Accessed 13 August 2025].

Osnovni dani pro Česku Respubliku [Basic data about the Czech Republic], n.d. *Heneralne konsulstvo Cheskoi Respubliky u Lvovi* [Consulate General of the Czech Republic in Lviv]. [online] Available at: <https://mzv.gov.cz/lvov/uk/x2004_08_31/x2009_09_02.html> [Accessed 12 August 2025].

Palyvoda, V.O., 2023. Otsinka spetssluzhbamy Cheskoi Respubliky bezpekovoï sytuatsii v kraini ta navkolo nei [Assessment of the security situation in and around the country by the special services of the Czech Republic]. *National Institute for Strategic Studies*, [online] 16 November. Available at: <<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-spetssluzhbamy-cheskoyi-respubliky-bezpekovoï>> [Accessed 12 August 2025].

Pavlyshyn, L.V., 2021. *Zovnishnia polityka Cheskoi respubliky: stanovlennia ta priorytetni napriamy rozvytku (1993-2004 rr.)* [Foreign policy of the Czech Republic: formation and priority areas of development (1993-2004)]. Uzhhorod: RIK-U.

Salata, O., 2019. Istorychnyi dosvid rozbudovy Cheskoi nezaleznoi derzhavy v umovakh demokratychnykh realii 90-kh rokiv XX st. [Historical experience of the development of the Czech republic in the conditions of the democratic realities of the 1990s]. *Kyiv Historical Studies*, 2, pp.83-88.

Savchuk, A., 2020. Osnovni vektory zovnishnoi polityky Cheskoi respubliky na shliakhu do mizhnarodnoi intehratsii (1993–2004 rr.) [Main vectors of the Czech republic foreign policy on its way to international integration (1993–2004)]. *Visnyk of the Lviv University Philosophical Political studies*, [e-journal] 33, pp.151-155. <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.33.19>

Světnička, L. 2025. Česko už není v obranných výdajích na chvostu, potvrdila výroční zpráva NATO [The Czech Republic is no longer at the bottom of defense

spending, NATO's annual report confirmed]. *natoaktual.cz*, [online] 25 April. Available at: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/obrana-vydaje-nato-aliance-rozpocet.A250425_134349_na_zpravy_m00> [Accessed 13 August 2025].

Vidnianskyi, S., 2023. Evoliutsiia polityky Slovachchyny ta Chekhii shchodo viiny rosii proty Ukrainy (do 30-richchia proholoshennia nezalezhnosti Slovatskoi ta Cheskoj respublik) [evolution of the politics of Slovakia and Czechia regarding russia's war against ukraine (To the 30th Anniversary of the Declaration of Independence of the Slovak and Czech Republics)]. *Diplomatic Ukraine*, 24, pp.62-76.

Vláda schválila koncepci zahraniční politiky, klade důraz na bezpečnost [The government approved the foreign policy concept, emphasizes security], 2025. *ČTK Ceske Noviny*, [online] 25 May. Available at: <<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-schvalila-koncepci-zahranicni-politiky-klade-duraz-na-bezpecnost/2678981>> [Accessed 13 August 2025].

Vláda zřídila funkci poradce pro národní bezpečnost, obsadí ji poradce premiéra Tomáš Pojar [The government has established the position of national security advisor, which will be filled by the prime minister's advisor Tomáš Pojar], 2022. *iROZHLAS*, [online] 21 December. Available at: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poradce-narodni-bezpecnost-pojar_2212211551_cen> [Accessed 13 August 2025].

Yavorovych, T., 2021. "Ie dvi versii": prezident Chekhii rozpoviv pro rozsliduvannia vybukhiv na skladakh u Vrbetitse ["There are two versions": The President of the Czech Republic spoke about the investigation of the explosions in the warehouses in Vrbetice]. *Suspilne novyny*, [online] 25 April. Available at: <<https://suspilne.media/125508-e-dvi-versii-prezident-cehii-rozpoviv-pro-rozsliduvanna-vibuhiv-na-skladakh-u-vrbetice/>> [Accessed 12 August 2025].

Zemánek, L., 2024. Czech Role in the Ukraine Crisis: International Context and Political Implications. *China-CEE Institute*, [online] 74 (1), pp.1-9. Available at: <https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2024/07/2024p06_Czech-Republic.pdf> [Accessed 13 August 2025].

Zichová, K., 2025. Evropa zblízka | Jak "excelentní" je česká muniční iniciativa? [Europe up close | How "excellent" is the Czech ammunition initiative?]. *Euractiv*, [online] 9 May. Available at: <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/evropa-zblizka-jak-excelentni-je-ceska-municni-iniciativa/>> [Accessed 13 August 2025].

Надійшла: 18.08.2025; Прийнята: 25.09.2025;

Стаття була вперше опублікована онлайн: 28.11.2025

EVOLUTION OF THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE CZECH REPUBLIC UNDER CONDITIONS OF NEW GEOPOLITICAL TRANSFORMATIONS

Liubov Korniiichuk

*PhD in Historical Sciences, Senior Lecturer,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0541-5884>,
e-mail: liubov.korniiichuk@oa.edu.ua,
National University of Ostroh Academy,
Ostroh, Ukraine, 35800*

The main objective of this article is to analyse the modern foreign policy concept of the Czech Republic in the context of world geopolitical transformations. The tasks of the study are to identify key factors that influenced the evolution of the Czech foreign policy strategic thinking; to analyse content of the Czech Foreign Policy Concept (2025); to outline prospects for the transformation of the state's foreign policy under the influence of new geopolitical challenges. The research uses a systematic approach that helps to establish the interconnection of certain events in the international life and their impact on the formation of a new conceptual vision of the Czech Republic for its foreign policy, as well as to form a complete picture regarding the evolution of the state's foreign policy concept. The chronological method and event analysis appliance makes it possible to study the process of forming an innovative foreign policy strategic thinking; the comparative analysis use allows to identify changes in the new Foreign Policy Concept of 2025, comparing it with the Concept of 2015. A prognostic method is applied to predict the prospects of changes in the state's foreign policy.

As a result of this study, it is found that the Czech foreign policy concept has evolved under the influence of new geopolitical challenges, especially related to the russian-Ukrainian war. The main directions of evolution are the strengthening of the Czech Republic's positions in the EU and NATO and, accordingly, the grounding of the state's defense capabilities, the rethinking of relations with russia and China, as well as the enforcement of new alliances and partnerships, in particular with democratic states in the Indo-Pacific region. The scientific significance of the research results is based on the expansion of the theoretical and methodological basis for studying changes in the foreign policy of states under conditions of the turbulent international security environment. The research contributes to a better understanding of the peculiarities of the Czech Republic's international behaviour in the aspect of current global challenges,

and also allows to trace the influence of domestic political changes on the formation of the states' foreign policy. The study states that the continuation of the today's foreign policy course gives the Czech Republic a chance to strengthen its regional leadership and form a positive image on the international arena. On the other hand, possible changes in the government after the upcoming parliamentary elections may transform pragmatic foreign policy priorities, changing the state's current proactive position in the EU and NATO.

Key words: foreign policy concept; the Czech Republic; geopolitical transformations; russian-Ukrainian war; security; priorities; foreign policy.

